

## **КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ СУДОВОЇ ОХОРОНИ**

**НЕВЯДОВСЬКИЙ Владислав Олегович** - доктор юридичних наук, доцент, вчений секретар Харківського національного університету внутрішніх справ

**ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3107-1464>**

**ПОДОРОЖНІЙ Артем Юрійович** - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету №6 Харківського національного університету внутрішніх справ

**ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6649-8978>**

**DOI [10.32782/NP.2023.2.34](https://doi.org/10.32782/NP.2023.2.34)**

*У статті, спираючись на аналіз наукових поглядів вчених, запропоновано авторське бачення щодо визначення поняття «критерії оцінювання ефективності діяльності служби судової охорони». Здійснено аналіз норм чинного законодавства, виділено ключові критерії, за якими має бути здійснена оцінка результативності та ефективності діяльності, досліджуваного відомства.*

*Аргументовано, що критерії оцінювання ефективності діяльності Служби судової охорони найбільш доцільно розуміти як систему об'єктивних та суб'єктивних стандартів, параметрів або показників, що в своїй сукупності дають можливість проаналізувати результати та досягнення досліджуваного органу державної влади. Ці критерії служать основою для оцінки ефективності її діяльності і визначення рівня виконання поставлених завдань та цілей, а також можуть враховувати взаємодію з іншими органами правопорядку та виконання норм чинного законодавства.*

*Узагальнено, що до основних критеріїв оцінювання діяльності служби судової охорони слід віднести наступні: рівень виконання службових обов'язків, які покладаються на працівників ССО згідно з чинним законодавством, зокрема має бути оцінена: кількість дисциплінарних проваджень, а також інших правопорушень вчинених посадовими особами; якість професійної підготовки та навичок працівників Служби судової охорони. Це може включати участь у навчанні, тре-*

*нінгах, підвищенні кваліфікації, тощо; відповідність дій працівників ССО принципам верховенства права, законності, а також іншим засадам забезпечення прав та свобод людини і громадянина; результативність та ефективність заходів, які проводяться для забезпечення судової безпеки; кількість спільних заходів, які реалізуються службою судової охорони з іншими правоохоронними органами для забезпечення загальної безпеки та правопорядку.*

*Ключові слова: Служба судової охорони, оцінка, ефективність, діяльність, критерії.*

### **Постановка проблеми**

Одним із ключових принципів діяльності будь-якої сучасної демократичної держави є забезпечення справедливого правосуддя, яке реалізується спеціально уповноваженими особами – суддями. При цьому, здійснюючи правосуддя, суди є незалежними від будь-якого незаконного впливу. Саме тому, судді, члени їхніх сімей та їхнє майно перебувають під особливим захистом держави. Служба судової охорони та інші органи правопорядку зобов'язані вживати необхідних заходів для забезпечення безпеки судді, членів його сім'ї, збереження їхнього майна, якщо від судді надійде відповідна заява. Вчинені, у зв'язку зі службовою діяльністю судді, посягання на його життя і здоров'я, знищення чи пошкодження його майна, погроза вбивством, насильством чи пошкодженням майна судді, образа чи на-

клеп на нього, а також посягання на життя і здоров'я членів його сім'ї (батьків, дружини, чоловіка, дітей), погроза їм вбивством, пошкодженням майна мають наслідком відповідальність, установлену законом [1]. З огляду на це, Служба судової охорони відіграє надважливу роль у функціонуванні системи правосуддя. Втім, як і будь-який інших орган державної влади, з метою постійного покращення діяльності даного відомства, має здійснюватись систематична оцінка його роботи.

#### **Стан дослідження**

Окремі проблемні питання, пов'язані із діяльністю Служби судової охорони у своїх наукових працях розглядали: Р. М. Аюпова, А. Л. Борко, М. К. Гримич, Т. А. Кобзева, Т. М. Кравцова, Г. Я. Наконечна, М. В. Старинський, Д. Ю. Шпенюв та багато інших учених. Втім, незважаючи на суттєвий теоретичний доробок, в науковій літературі відсутні комплексні дослідження, присвячені характеристиці критеріїв оцінювання діяльності служби судової охорони.

#### **Мета і завдання дослідження**

Мета статті полягає у тому, щоб встановити критерії оцінювання діяльності служби судової охорони. Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити наступні завдання: встановити сутність понять «оцінювання» та «критерії»; здійснити аналіз норм чинного законодавства, на основі чого виділити критерії оцінювання діяльності служби судової охорони.

#### **Наукова новизна дослідження**

Наукова новизна статті полягає у тому, що у роботі вперше окреслено критерії оцінювання діяльності служби судової охорони в сучасних умовах.

#### **Виклад основного матеріалу**

Починаючи наукове дослідження варто відзначити, що в статті 160 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», закріплено, що підтримання громадського порядку в суді, припинення проявів неповаги до суду, а також охорону приміщень

суду, органів та установ системи правосуддя, виконання функцій щодо державного забезпечення особистої безпеки суддів та членів їхніх сімей, працівників суду, забезпечення у суді безпеки учасників судового процесу здійснює Служба судової охорони. До завдань Служби відносяться: 1) забезпечує пропуск осіб до будинків (приміщень) судів, органів та установ системи правосуддя та на їх територію транспортних засобів; 2) забезпечує підтримання та реагує на порушення громадського порядку при розгляді справ судом, вживає заходів до припинення проявів неповаги до суду; 3) здійснює заходи з охорони, забезпечення недоторканності та цілісності приміщень судів, органів і установ системи правосуддя, недоторканності та цілісності розташованого у таких приміщеннях майна, запобігання, недопущення чи припинення протиправних дій щодо нього; 4) здійснює заходи із запобігання загрозам особистій безпеці суддів, членів їх сімей, працівників суду, а також у суді - учасників судового процесу, виявлення та нейтралізації таких загроз; вживає у разі надходження від судді відповідної заяви необхідних заходів для забезпечення безпеки судді, членів його сім'ї; 5) реагує в межах наданих законом повноважень на протиправні дії, пов'язані із посяганням на суддів, членів їх сімей, працівників суду, учасників судового процесу [1]. Служба судової охорони є державним органом у системі правосуддя, який створено з метою забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в судах. Служба підзвітна Вищій раді правосуддя та підконтрольна Державній судовій адміністрації України. Керівництво діяльністю Служби судової охорони здійснює Голова Служби судової охорони, який призначається на посаду за результатами відкритого конкурсу і звільняється з посади Вищою радою правосуддя. Голова Служби судової охорони має заступників, які за його поданням призначаються на посади за результатами відкритого конкурсу і звільняються з посади Вищою радою правосуддя [1].

З огляду на перелік визначених вище завдань, важливість оцінки ефективнос-

ті діяльності Служби судової охорони не може викликати жодних сумнівів. Однак, в силу того, що дана ефективність найчастіше розглядається дослідниками та фахівцями як щось досить абстрактне, як якась найбільш загальна мета до якої слід прагнути, однак, при цьому не визначаються хоча б якісь біль-менш конкретні характеристик чи показники, за якими можна буде з'ясувати ступінь досягнення даної мети чи наближення до неї, на сьогодні не вироблено чітких критеріїв оцінювання ефективності роботи досліджуваного відомства.

Критерій (грец. *kriterion* – засіб для роздумів) – це ознака, на основі якої проводиться оцінка, визначення або класифікація чогось; мірило, вимірювання показників якості, діяльності, функціонування, структури, ефективності, ієрархії тощо; цінності або стандарти, якими керуються, коли ухвалюють рішення або аргументують думки, вчинки у сфері державного управління [2, с.357]. В.П. Тронь вважає, що критерії повинні відповідати таким вимогам: критичність, тобто критерій повинен бути чутливим до зміни альтернатив, які він оцінює; повнота, тобто здатним визначати ступінь досягнення загальної мети, охоплювати всі важливі аспекти проблеми, мати інтегральний характер; вимірність, тобто бути або кількістю (мати розмірність), або якістю (порівняння в чомусь), бажано, щоб ці чинники визначалися без суттєвих затрат часу, фінансів і зусиль; дієвість, коли головним у виборі є дія, то і критерій повинен слугувати цій меті, але, підкреслює В.П. Тронь, треба не забувати про багато питань нетехнічного характеру, які можуть зробити вибір критерію недійовим з міркувань політичних, соціальних, моральних тощо; і нарешті розмірність критерію. Техніко-економічна сутність кожного критерію визначає, який напрям змін бажано використовувати – збільшення чи зменшення. Сукупність векторних критеріїв і служить для порівняння альтернатив [2, с.357]. В.Д. Бакуменко тлумачить критерії управління, як мірила оцінки, найбільш істотні, часто комплексні показники, що дають змогу ви-

значити, класифікувати, оцінити ті чи інші значущі аспекти управлінської діяльності. Критерії управління, на думку науковця, характеризують ту чи іншу якість управління, можуть бути вибрані з позицій окремо взятого індивіда, групових інтересів, інтересів усього суспільства. Дані критерії В.Д. Бакуменко класифікує наступним чином: локальні та інтегральні. Локальним називається критерій, що використовується при оцінці діяльності окремих ланок системи. Інтегральними називаються критерії, що являють собою комбінацію локальних критеріїв. Вони базуються на розумінні безумовності зв'язків між багатьма аспектами (елементами, відносинами) й об'єднують часом досить велику кількість локальних критеріїв [2, с.357]. Л.Ю. Патраманська вважає, що критерії ефективності контролю – результативність, дієвість, економічність – дозволяють зробити про неї висновки тільки в загальній формі. Конкретно оцінювати практичні результати контролю допомагають напрацювання і використання стійких, постійних вимірів – показників. Якщо критерії досягнення мети контролю мають загальний характер, то для показників характерне розкриття внутрішнього змісту контрольної роботи, вирізнення складових частин, з яких складається отриманий позитивний результат, що і дає можливість оцінювати якість контролю [3; 4]. Ефективність контролю, стверджує дослідниця, можна оцінити і з якісної, і з кількісної точок зору. Якісні характеристики визначаються через логічну оцінку змін в системі контролю, вона реалізується шляхом аналітичного узагальнення результатів контрольних дій з позицій зниження різного роду ризиків підприємства. Кількісні показники являють собою числові дані, в тому числі виражені через коефіцієнти, що характеризують конкретні процеси або події, що відбуваються або в системі контролю, або в зв'язку зі змінами під впливом контролю. Кількісні оцінки ґрунтуються на певних розрахунках, пов'язаних з дослідженням відносних або середніх величин [5; 4].

При розробці показників ефективності, підкреслює Л.Ю. Патраманська, слід

звернути особливу увагу на наявність у них певних джерел даних і зв'язок зі стратегічними завданнями, а також на точність, ясність і об'єктивність таких показників, їх зрозумілість, послідовність і можливість контролю. Показники ефективності контролю підприємств, на думку авторки, можуть бути систематизовано у розрізі показників якості (загальний рівень кваліфікації, стаж роботи суб'єктів контролю, наявність сертифікатів щодо підвищення кваліфікації, навчання, наявність стандартів внутрішнього контролю тощо), продуктивності (виконання плану контрольних перевірок, кількість виявлених недоліків та порушень, середня тривалість контрольного заходу), результативності (кількість проведених контрольних заходів, прямий економічний ефект, відсоток виконаних бізнесом рекомендацій за результатами контрольних заходів, задоволеність ініціаторів внутрішнього контролю) [6; 4]. М. Ачкасова вважає, що критерії виміру ефективності можуть бути виражені: результатами – наприклад, продуктивність, кількість нових клієнтів, обсяг випущеної продукції, обсяг продажів, вчасно надані послуги, кількість співробітників, які досягли відповідності вимогам профілю посади (компетенції) і т. п.; фінансами – такими показниками, як рентабельність вкладеного капіталу, прибуток до вирахування відсотків, податків, амортизації, валовий дохід; часом – наприклад, час на закриття вакансії, швидкість відповіді на отримане замовлення (період часу між отриманням і виконанням замовлення), виконання завдання у встановлений термін, період від початку розроблення виробу до його виходу на ринок, час доставки і т. п.; співвідношенням – наприклад, відношення обсягу продажів до чисельності персоналу, коефіцієнт плинності кадрів, коефіцієнт втрат робочого часу тощо [7].

Л.Л. Приходченко, висвітлюючи питання критеріїв ефективності державного управління, зазначає, що вони (ці критерії) виступають підставою для оцінки якісної, сутнісної характеристики управлінської діяльності окремого посадовця чи органу влади в цілому. Критерії ефектив-

ності застосовуються до засобів і форм досягнення поставленої мети. В державному управлінні критерії ефективності, є мірою досягнення об'єктом управління бажаного стану, слугують для оцінки рівня і якості надання послуг, їх відповідності потребам суспільства. Критерії ефективності державного управління віддзеркалюють співвідношення між отриманими соціальними продуктами (задоволенням потреб) та витратами на їх досягнення [2, с.358]. В.Я. Малиновський, досліджуючи механізм та етапи процесу прийняття управлінських рішень, підкреслював, що принципово важливим є висунення і запровадження за можливості несуперечливих критеріїв внутрішньої (з точки зору даної організації) та кінцевої (суспільної) доцільності тих чи інших дій управлінської системи. Міркування про досягнення певних завдань повинні узгоджуватися з відповідними критеріями рішення. Ними можуть бути політичні, соціальні, економічні критерії ефективності. Даний етап стосується оцінюючого аспекту проблеми. Це – найбільш важливий крок для запровадження цінностей і філософії в управлінський аналіз, тому що «критерії» – стандарти оцінок для суджень про «сприятливість» проєктованих наслідків кожної з альтернатив. Критерії застосовуються для оцінки наслідків, а не альтернатив. Науковець пропонує вирізнити такі основні критерії: законність, політична прийнятність, економічна доцільність, придатність до втілення в життя, можливість удосконалення [8, с.254]. В.І. Жигір, аналізуючи ефективність управлінської діяльності менеджера освіти, зазначає, що ефективність управлінської діяльності менеджера освіти – це результативність його діяльності, ступінь раціонального використання ним матеріальних, фінансових і трудових ресурсів. Педагогічна, економічна, організаційно-управлінська та соціальна складові управлінської діяльності менеджера освіти забезпечують ефективність його праці, яку можна оцінити використовуючи три групи критеріїв: критерії, пов'язані із оцінкою професійних знань, умінь і навичок, якостей менеджера; критерії, пов'язані із оцінкою власне управ-

лінської праці менеджера освіти; критерії, пов'язані із оцінкою ефективної діяльності колективу навчальної установи, яким керує менеджер освіти [9].

З огляду на зазначене вище критерії оцінювання ефективності діяльності Служби судової охорони найбільш доцільно розуміти як систему об'єктивних та суб'єктивних стандартів, параметрів або показників, що в своїй сукупності дають можливість проаналізувати результати та досягнення досліджуваного органу державної влади. Ці критерії служать основою для оцінки ефективності її діяльності і визначення рівня виконання поставлених завдань та цілей, а також можуть враховувати взаємодію з іншими органами правопорядку та виконання норм чинного законодавства.

#### **Висновки**

Підбиваючи підсумок представленого наукового дослідження вважаємо, що до основних критеріїв оцінювання діяльності служби судової охорони слід віднести наступні:

- рівень виконання службових обов'язків, які покладаються на працівників ССО згідно з чинним законодавством, зокрема, має бути оцінена: кількість дисциплінарних проваджень, а також інших правопорушень вчинених посадовими особами;

- якість професійної підготовки та навичок працівників Служби судової охорони. Це може включати участь у навчанні, тренінгах, підвищенні кваліфікації, тощо;

- відповідність дій працівників ССО принципам верховенства права, законності, а також іншим засадам забезпечення прав та свобод людини і громадянина;

- результативність та ефективність заходів, які проводяться для забезпечення судової безпеки;

- кількість спільних заходів, які реалізуються службою судової охорони з іншими правоохоронними органами для забезпечення загальної безпеки та правопорядку.

Перелік визначених вище критеріїв, як вбачається, повинен бути чітко визначеним в законах, положеннях, інструкціях чи інших офіційних документах, що регулюють діяльність Служби судової охорони.

#### **Література**

Про судоустрій і статус суддів / Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/conv#Text>

1. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ: НАДУ, 2010. 820 с.

2. Басанцов І. В. Теоретичні і методичні основи оцінки ефективності державного фінансового контролю. Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». 2004. № 6 (65). С. 149–156.

3. Патраманська Л. Ю. Удосконалення підходів до оцінки ефективності внутрішнього контролю на підприємствах електронної комерції. Ефективна економіка. 2016. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5209>.

4. Євтушевська О. А. Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю підприємств водного транспорту. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2015. № 3. С. 214–221. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt\\_2015\\_3\\_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2015_3_24).

5. Виговська Н. Г. Господарський контроль в Україні: теорія, методологія, організація: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2008. 532 с.

6. Ачкасова Л. М. Критерії оцінки ефективності контролю працівників підприємства. Економіка транспортного комплексу. 2019. Вип. 33. С. 95–106. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ektk\\_2019\\_33\\_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ektk_2019_33_9).

7. Малиновський В. Я. Державне управління: навчальний посібник. Вид. 2 ге, допов. і переробл. Київ: Атіка, 2003. 576 с.

8. Жигірь В. І. Ефективність управлінської діяльності менеджера освіти. URL: <https://dspace.bdpu.org/handle/123456789/2984>.

**SUMMARY**

*In the article, based on the analysis of the scientific views of scientists, the author's vision is proposed regarding the definition of the concept of «criteria for evaluating the effectiveness of the judicial security service». The analysis of the norms of the current legislation was carried out, the key criteria were selected, according to which the effectiveness and efficiency of the activity of the investigated department should be evaluated.*

*It is argued that the criteria for evaluating the effectiveness of the activity of the Judicial Protection Service are most expediently understood as a system of objective and subjective standards, parameters or indicators, which in their totality make it possible to analyze the results and achievements of the investigated state authority. These criteria serve as the basis for evaluating the effectiveness of its activities and determining the level of fulfillment of the tasks and goals, and may also take into account interaction with other law enforcement agencies and the implementation of the norms of current legislation.*

*In general, the main criteria for evaluating the activity of the judicial security service should include the following: the level of performance of official duties entrusted to employees of the SSO in accordance with current legislation, in particular, the following should be evaluated: the number of disciplinary proceedings, as well as other offenses committed by officials; the quality of professional training and skills of employees of the Court Security Service. This may include participation in education, training, professional development, etc.; compliance of the actions of SSO employees with the principles of the rule of law, legality, as well as other principles of ensuring the rights and freedoms of a person and a citizen; effectiveness and efficiency of measures taken to ensure court security; the number of joint measures implemented by the judicial security service with other law enforcement agencies to ensure general security and law and order.*

*Key words: Court security service, assessment, efficiency, activity, criteria.*